

Foto:
Mobicare BV

Vinex-wijk zonder groen

De groene stad als schoonheidsideaal

In een groene stad is het goed toeven voor mens en dier.

Een groene stad is echter ook goed voor wateropvang en luchtzuivering, dus goed voor het milieu. Maar een stad heeft per definitie weinig ruimte voor groen. Dus waarom zijn dan nog niet alle stedelijke daken groen?

In ziekenhuizen waar vanuit de kamers zicht is op een groene omgeving buiten, is de duur van de opname per patiënt gemiddeld zeven dagen korter dan in ziekenhuizen die het moeten doen zonder een dergelijk uitzicht. Zo blijkt althans uit onderzoek. Bewoners van Vinex-wijken hunkeren naar een park of plantsoen bij hen in de buurt. Ze zijn dan wel tevreden met hun huizen, maar de onvrede over het ontbreken van groen in de omgeving is erg groot. Ook dit is de uitkomst van onderzoek. De overheid heeft geschokt gereageerd en aangekondigd dat de balans tussen woningbouw en groen snel zal worden hersteld, onder meer door 'een inhaalslag' waarmee moet worden bereikt dat er meer groen in en rondom de Vinex-wijken komt.

Water en groen

Duizelt het u een beetje? Houdt u dan vast voor het volgende. In Nederland spannen we ons al jaren in om het water buiten onze dijken en binnen onze rivieren te houden om het in het laatste geval zo snel mogelijk naar zee te kunnen transporteren. We doen dit zo graag en zo fanatiek, dat we ware specialisten zijn geworden op het gebied van wat tegenwoordig heel modern 'watermanagement' heet.

Wat we echter nog wel eens vergeten, is dat we in tijden van schaarste ook weer veel, maar nu vervuild water, van buiten naar binnen moeten laten. Dat is niet bepaald logisch. Wat we ook nog wel eens vergeten, is dat water essentieel is voor de aanwezigheid van groen. Beide factoren – water en groen – zijn zowel in de binnen- als de buitenruimte onontbeer-

Het is te hopen dat de overheid in dit streven niet te veel overdrijft, want bewoners van groene wijken bewegen minder en zijn dikker dan bewoners van klassieke stadswijken. Het is niet lastig te raden: ook dit is onderzocht. De onderzoekers durven echter niet te zeggen of mensen die graag lopen en fietsen juist in een stadse wijk gaan wonen; dat moet nog nader uitgezocht worden. Wel durven ze met enige zekerheid te beweren dat stedelingen hun auto minder makkelijk kwijt kunnen, en daardoor eerder de benenwagen nemen of hun ijzeren ros pakken. Dat doen ze trouwens ook liever dan hun randstedelijke collega's, omdat wandelen in de stad langs winkels en tussen andere mensen als prettiger en minder tijdrovend wordt ervaren dan lopen langs kale flats. Het bovenstaande geldt echter niet voor de hele Nederlandse bevolking, omdat wéér ander onderzoek heeft uitgewezen dat het percentage kinderen met overgewicht in wijken met groen circa 15 procent lager is dan in vergelijkbare wijken zonder groen. De precieze oorzaak kan nog niet worden aangewezen – ook hier wordt de mogelijkheid voor meer onderzoek opengehouden – maar het vermoeden is

dat kinderen die voldoende bewegen een kleinere kans hebben op overgewicht dan kinderen die dit niet doen. En de aanwezigheid van groen stimuleert kinderen (!) tot bewegen, mits dit groen bereikbaar is, de mogelijkheid biedt om te spelen, en voldoende veilig is. Ach ja, onderzoek.

Waarom zijn eigenlijk niet alle stedelijke daken groen?

lijk voor een leefbare stad. Water en groen dempen extreme temperaturen en zorgen voor een aangenaam verblijf- en vestigingsklimaat. Groen helpt bovendien om fijn stof en verontreinigingen uit de lucht te halen. Handig, zeker nu we ons zo druk maken over de CO₂-uitstoot.

Water geeft op zijn beurt rust en zorgt voor onthaasting. Water en het geluid dat het voortbrengt worden in alle culturen en door alle mensen gewaardeerd. Mensen bewegen zich ook liever in een open een ruimte – plein, tuin of park bijvoorbeeld – waar water wordt gebruikt dan in een ruimte zonder water. Water is een medium dat verbindt, zowel in ruimtelijke als in

Lees verder op de volgende pagina

Leven_{op} DAKEN

Vervolg van pagina 5

ecologische- en sociale zin. Steden zijn vrijwel zonder uitzondering ontstaan aan het water, vanwege de handelsroutes, maar ook vanuit de verdediging tegen vijanden, vanuit de beschikbaarheid van drinkwater en eetbare vissen. De dreiging van hoog water werd altijd voor lief genomen. In de loop van de tijd zijn de voordelen ondergesneeuwd, de grachten gedempt, is er bijna geen vis meer en wordt water alleen nog beschouwd als een bedreiging en een last. Alleen kinderen zijn nog in staat het water speels te beleven, zo lijkt het.

Mondiaal milieuverhaal

Waar leidt dit alles toe? Tot de constatering dat de mens graag groen en water om zich heeft, dat water een randvoorwaarde is voor de aanwezigheid van groen, dat groen goed is voor het milieu, en dat groen het waterprobleem beheersbaar maakt vanwege de bufferende functie die het heeft.

Een andere constatering is dat steden een cruciale rol spelen in het mondiale milieuverhaal. Steden bepalen bovendien het welzijn van het gros van de mensheid anno nu. Ook, of misschien juist, in ontwikkelingslanden. Hoe kan het dan dat stedenbouwkundigen in hun plannen nog altijd niet of nauwelijks rekening houden met groen om of in de door hen ontworpen bouwwerken? Of, wanneer dat niet kan, óp hun bouwwerken. Waarom zijn eigenlijk niet alle stedelijke daken groen? Natuurlijk, stedenbouwkundigen geven hun voorstellen vrijwel altijd het min of meer verplichte duurzame, milieuvriendelijke sausje mee. Maar zodra de kosten ook maar enigszins de begroting lijken te overschrijden, gaat hier als eerste een streep doorheen.

Feit is dat de mens de natuur vroeger veel meer respecteerd dan nu

Zijn het écht de kosten? Nee, want architecten leven zich nog steeds uit met allerlei dure materialen, dus waarom zouden duurzame materialen daarom ook niet kunnen? Bovendien hoeft duurzaam groen helemaal niet duur te zijn, en kan het op termijn zelfs goedkoper uitpakken. Is het de angst voor het onbekende? Nee, want er is inmiddels ervaring genoeg met groene daken. Dus gebrek aan kennis is er zeker niet. Is het dan een gebrek aan respect voor de natuur? Feit is dat de mensheid de natuur vroeger veel meer vreesde dan nu, er zelfs bepaalde krachten aan toeschreef. Maar dat respect is feitelijk al aan het afnemen sinds Adam en Eva uit het Paradijs – toch de oertuin?! – werden verdreven. Bovendien, zo is inmiddels wel bewezen, is de stad als biotoop groter dan het platteland. Dat betekent dat er meer variëteiten bloemen, planten, bomen, dieren en wat al niet meer in de stad voorkomen dan daarbuiten. De natuur past zich gemakkelijker aan de mens aan dan omgekeerd.

Wat is het dan wel? Het is zoals in de jaren twintig van de vorige eeuw met de opkomst van De Stijl. Toen sloegen architecten en kunstenaars

Het respect van de mens voor het groen om hem heen is feitelijk al aan het afnemen sinds Adam en Eva uit het Paradijs werden verdreven

de handen ineen om onder de noemer 'licht, lucht en zon' de architectuur een nieuwe mens- en milieuvriendelijke impuls te geven. Daar moest de burger zelf toen overigens nog wel even aan wennen.

Nederland – en feitelijk de rest van de wereld – staat voor een zelfde ingrijpende verandering als toen. Met dit verschil dat nu de burger verder is dan de architect. Die burger heeft liever groen voor zijn deur dan een parkeerplaats. Stop die auto maar in een parkeergarage onder de grond, laat de wijkbewoners maar wandelen in het park daar bovenop, zorg voor een gezonde groene omgeving voor, op en desnoods in de gebouwen... men betaalt er graag voor.

Dat is een andere visie op wat de stad zou kunnen zijn. Het probleem is alleen dat deze visie nog niet is verheven tot schoonheidsideaal, zoals dat bij De Stijl in de jaren twintig wél het geval was. En dát is nu juist de taak voor architecten, designers, kunstenaars en wie al niet meer: de nieuwe groene stad al in de ontwerpfase een nieuw esthetisch uiterlijk geven. Dat is een heel andere opdracht dan pas achteraf pogen te voldoen aan de eisen van duurzaamheid. *L*

Met dank aan de inspirerende woorden van Helga Fassbinder (Universiteit Eindhoven) en Vincent Kuypers (Wageningen Universiteit/Alterra).